

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 77

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 886
від 02.07.2020 р. (додаток 7) (педагогічні науки, соціальна робота)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

**Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 5 від 26 листопада 2020 року)

Редакційна колегія:

- Борисов В. В.* – доктор педагогічних наук, професор, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія;
Гевко І. В. – доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
Захаріна Є. А. – доктор педагогічних наук, професор, Класичний приватний університет;
Кивлюк О. П. – доктор філософських наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Луценко І. О. – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Макаренко Л. Л. – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Марусинець М. М. – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (*головний редактор*);
Савенкова Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Смирнова І. М. – доктор педагогічних наук, професор, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»;
Слабко В. М. – доктор педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Хижна О. П. – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Андрушкевич Фабіан – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет, Польща;
Конрад Яновський – PhD, ректор, Економіко-гуманітарний університет у Варшаві, Польща;
Мудрецька Ірена – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет, Польща.

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
Н 34 **М. П. ДРАГОМАНОВА.** Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 77. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 250 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2311-5491

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 5

Pedagogical sciences
reality and perspectives

Issue 77

UDC 37.013(006)
H 34

PROFESSIONAL EDITION
By Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No 886
dated 02.07.2020 (annex 7) (pedagogical sciences, social work)

The State Committee for Television and Radio-Broadcasting of Ukraine
Certificate of state registration of print media Series KB 23508-13348IIP dated 03.08.2018

The journal is included in the international scientometric database
Index Copernicus International (the Republic of Poland)

Official web-site: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Approved by the Decision of Academic Council of National Pedagogical Dragomanov University
(Minutes No 5 dated November 26, 2020)

Editorial board:

- Borysov V. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy;
Hevko I. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University;
Zakharina Ye. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Classical Private University;
Kyvliuk O. P. – Doctor of Philosophy, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Lutsenko I. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Makarenko L. L. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Marusynets M. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor, National Pedagogical Dragomanov University (Editor in Chief);
Savenkova L. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Slabko V. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Smyrnova I. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Danube Institute of the National University of Odessa Naval Academy;
Khyzhna O. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
Andrushkevych Fabian – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Opole University, Poland;
Konrad Janowski – PhD, University of Economics and Human Sciences in Warsaw, Poland;
Mudrecka Irena – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Opole University, Poland.

NAUKOVYI CHASOPYS NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY. Series 5.
H 34 Pedagogical sciences: realias and perspectives. Collection of research articles / the Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University. – Issue 77. – Kyiv : Publishing House «Helvetica», 2020. – 250 p.

UDC 37.013(006)

The articles deal with the results of theoretical studies and experimental work on pedagogical science; the disclosure of pedagogical, psychological and social aspects that cause actualization of the problem and help it to be solved at the present stage of education development of education.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлені особливості формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності. На основі аналізу науково-педагогічної літератури розглянуто сутність понять «компетентність», «професійна компетентність» та «соціальна компетентність». Уточнено їх зміст і структуру. Наголошено, що одним з важливих складників професійної компетентності майбутніх соціальних працівників виступає соціальна компетентність, спрямована на забезпечення ефективної взаємодії між людьми та соціальним середовищем задля допомоги у вирішенні різноманітних соціальних проблем. Розкрито здатності соціально компетентного соціального працівника. Представлено два основних підходи до визначення потенціалу волонтерської діяльності щодо формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників: по-перше, волонтерство впливає на особистість студента-волонтера, формує стійку систему ціннісних орієнтацій; по-друге, волонтерська діяльність спрямована на оптимізацію соціальної ситуації у суспільстві, дозволяє створити оптимальні умови для прояву соціальної активності та відповідальності, набути важливого соціального досвіду, відпрацювати технології соціальної роботи з різними категоріями клієнтів. Доведено, що волонтерство виступає ефективним засобом фахової підготовки майбутніх соціальних працівників, яке дозволяє відпрацювати технології волонтерської діяльності, враховуючи інтереси та побажання інших. Виокремлено основні переваги волонтерської діяльності щодо формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників, яка демонструє результат засвоєння й активного відтворення майбутнім фахівцем соціально-культурного досвіду через діяльність, комунікації, відносини та сприяє формуванню здатності набувати досвід у вирішенні різноманітних соціальних проблем, ініціювати та активізувати ресурси задля цього, прогнозувати результати, налагоджувати ефективну взаємодію, аналізувати, нести відповідальність, а також проявляти толерантність та емпатійність до оточуючих.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, професійна компетентність, соціальна компетентність, майбутні соціальні працівники, волонтерство, волонтерська діяльність, соціально значуща діяльність.

Активні інноваційні процеси в соціально-економічній та політичній сферах сучасного українського суспільства актуалізують потребу у пошуку нових підходів до формування особистості майбутніх соціальних працівників – висококваліфікованих, конкурентоспроможних, компетентних, відповідальних фахівців, здатних професійно вирішувати проблеми у галузі соціальної роботи, керуючись міжнародними стандартами, готових до постійного самовдосконалення, особистісного та професійного розвитку.

Одним із напрямів забезпечення високого рівня професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, на якому ґрунтуються державні стандарти вищої освіти, виступає компетентнісний підхід, що відображає сучасне уявлення щодо мети й результатів освітнього процесу, розвитку особистісних якостей його учасників та їх здатність застосовувати знання, вміння та особистісні характеристики для успішної реалізації професійної діяльності. Ключовими категоріями компетентнісного підходу у системі вищої освіти виступають компетентності: інтегральні, загально-професійні, спеціально-професійні, особистісно-професійні, сформованість яких одночасно виступає результатом відповідної освітньої діяльності та здатності особистості успішно здійснювати професійну діяльність.

Одним із важливих складників професійної компетентності майбутніх соціальних працівників виступає соціальна компетентність, сформованість якої вказує на їх готовність до активної та відповідальної участі у житті суспільства, здатність до ефективної взаємодії з людьми та надання їм допомоги в адаптації та інтеграції у соціум, встановлення соціальних контактів, вміння розробляти та реалізовувати соціальні програми та проекти, створювати соціально здорове середовище. Одним із ефективних засобів набуття соціального досвіду, на якому ґрунтується процес формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах професійного навчання у закладах вищої освіти, виступає їх активне залучення до волонтерської діяльності, що є важливим напрямом їхньої майбутньої професійної діяльності.

Проблемі формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників присвячені дослідження багатьох вчених. Так, сутність поняття «соціальна компетентність» проаналізовано у роботах Н. Бібік, М. Гончарової-Горянської, О. Драгайцева, С. Макарова, С. Нікітіної та інших. Я. Баскакова, О. Гомонюк, О. Леванова, О. Мінькіна, Є. Муниц, А. Рибаківа, І. Сидорук та інші присвятили свої дослідження визначенню сутності поняття «соціальна компетентність майбутнього соціального працівника». Зміст та структура соціальної компетентності розглядаються у працях О. Грибанової, І. Зарубінської, Л. Лепіхової М. Лукьянкової, О. Овчарук, О. Пометун, Д. Скиби та інших. Проблеми формування соціальної

компетентності майбутніх фахівців розглянуті у наукових дослідженнях П. Бойчук, І. Зарубінської, І. Зверєвої, А. Капської, Н. Сівак, В. Турчанінової та інші. Проте аналіз наукових джерел показує, що недостатньо уваги приділено проблемі формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності.

Мета статті – розкриття сутності та особливостей формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності.

Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що поняття «компетентність» одне з найуживаніших категорій, що відображає мету та результат освітньої діяльності здобувачів освіти та визначається як здатність, характеристика, знання та вміння, якість, готовність, сукупність компетенцій, досвід, комплекс соціальних умінь та навичок, погляди, ставлення, мотиви тощо. У законі України «Про вищу освіту» компетентність – це «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [6].

У професійній освіті для окреслення результатів професійної підготовки фахівців найчастіше використовується поняття «професійна компетентність», яке неоднозначно трактується у літературі, проте виступає обов'язковим елементом державних стандартів та освітніх програм з підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів та напрямів.

Сучасні науковці визначають професійну компетентність соціальних працівників по-різному: як комплекс знань, умінь, ціннісних орієнтирів, психологічних якостей, професійних позицій [3, с. 12–16]; як якісну характеристику підготовки й готовність до реалізації професійної діяльності [9, с. 56].

Серед основних складників професійної компетентності Л. Тюптя та І. Іванова [9, с. 56] виділяють здатність до діагностики соціальних проблем, розробки та впровадження програм та проєктів, використання технологій соціальної роботи щодо консультування, профілактики, захисту, представництва, допомоги, інформування, супроводу клієнтів, впровадження інноваційних технологій у свою методичну, пошукову та практичну діяльність тощо.

У визначенні структури (компонентів) професійної компетентності у науковій літературі можна простежити два основні підходи, які ґрунтуються на специфіці професійної діяльності фахівців. Перший підхід демонструють вчені, які до компонентів професійної компетентності відносять знання, вміння, досвід, схильності, мотиви, цінності, здатності, готовності до ефективного здійснення професійної діяльності. У другому підході компонентами професійної компетентності визначають її види: спеціальну, психологічну, комунікативну, правову, педагогічну, особистісну, інтелектуальну, соціальну, інформаційну, виробничу, рефлексивну тощо. Кожен з визначених видів має свої особливості через специфіку професійної діяльності.

Узагальнюючи сутність професійної компетентності соціальних працівників, її компоненти та різноманітні характеристики, можна з впевненістю сказати, що соціальна компетентність виступає однією з її важливих складників, яка спрямована передусім на забезпечення ефективної взаємодії між людьми та соціальним середовищем задля допомоги у вирішенні різноманітних соціальних проблем.

Формулюванням дефініції «соціальна компетентність», визначенням її змісту та структури займалася велика кількість дослідників у різних галузях. Проте, попри серйозні дослідження цієї проблеми, єдиного тлумачення поняття у структурі професійної компетентності майбутніх соціальних працівників сьогодні не існує.

Соціальну компетентність визначають як: особистісне утворення, свідоме вираження особистості, яке проявляється в її переконаннях, поглядах, стосунках, мотивах, установках на певну поведінку, сформованих особистісних якостях, які сприяють конструктивній взаємодії [5, с. 241]; універсальну здатність особистості, що інтегрує в собі розуміння соціальної дійсності та наявність соціальних знань та умінь, необхідних для результативного розв'язання практичних соціальних завдань [4, с. 19]; інтегровану характеристику особистості, сукупність певних якостей, здібностей, соціальних знань та умінь, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, які надають можливість індивіду активно взаємодіяти з соціумом, налагоджувати контакти з різноманітними групами та індивідами, а також брати участь у соціально-значущих проєктах та продуктивно виконувати соціальні ролі [2, с. 8]; набуте інтегроване особистісне утворення, сукупність соціальних знань, умінь, навичок, досвіду, мотивів діяльності, цінностей і особистісних якостей, зокрема професійно значущих, та здібностей, які дають змогу майбутньому фахівцю ефективно взаємодіяти з соціумом, встановлювати контакти з різними соціальними групами, виконувати соціальні ролі, функції в межах компетенції соціального працівника та в головних сферах діяльності людини [8, с. 177].

Структура та зміст соціальної компетентності неодноразово ставали предметом досліджень багатьох українських та зарубіжних вчених. Узагальнюючи їхні думки та позиції, ми дійшли висновку, що обов'язковими складниками соціальної компетентності є сукупність соціальних знань, умінь та досвіду, необхідних людині для ефективної життєдіяльності, взаємодії у соціальному середовищі та вирішення соціальних проблем. Також у багатьох дослідженнях наголошено на важливості індивідуально-психологічних властивостей у структурі соціальної компетентності, серед яких виділяють: емпатійність; самоконтроль; соціальний інтелект; адекватність; самостійність, відповідальність; комунікабельність; суб'єктивність; толерантність тощо.

Зауважимо, що соціальний працівник у своїй професійній діяльності націлений на допомогу іншим у вирішенні складних життєвих ситуацій та їх успішній адаптації до нових соціальних умов, безконфліктній

та гармонійній життєдіяльності у певному середовищі, самореалізації, відповідно, сам фахівець має бути соціально компетентним: досвідченим у вирішенні соціальних проблем, з активною життєвою позицією успішної та реалізованої особистості, зі сформованими ціннісними орієнтаціями, які утворюються під час набуття соціального досвіду та відтворюються у професійній та особистісній сфері.

Соціально компетентний соціальний працівник має володіти такими здатностями:

- відповідально ставитися до прийняття рішень, розуміти власні почуття;
- бути впевненим, соціально активним та відповідальним;
- розуміти сутність та специфіку ситуації або проблеми;
- визначати мету, завдання та шляхи їх досягнення найоптимальнішими засобами;
- розуміти прохання та очікування людей, враховувати їх бажання, можливості, права;
- розуміти соціальну дійсність, аналізувати, прогнозувати та передбачати наслідки соціальних процесів у суспільстві та конкретному середовищі;
- вмотивовано застосовувати соціальні знання та вміння у різноманітних сферах діяльності людини;
- демонструвати гнучкість поведінки у різних соціальних ситуаціях, ефективно виконувати соціальні ролі;
- аналізувати свою діяльність та її наслідки;
- постійно самовдосконалюватися.

Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників здійснюється протягом безперервної професійної підготовки у закладах вищої освіти в процесі аудиторної і позааудиторної роботи, де остання має значно ширші можливості, оскільки дозволяє залучити студентів до різноманітної соціально значущої діяльності, зокрема волонтерської.

Волонтерська діяльність, яка у законі України «Про волонтерську діяльність» [7] розглядається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги, є одним із ефективних засобів формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників, що дозволяє сформувати необхідні професійно-особистісні якості та властивості й набути важливого для майбутньої професійної діяльності соціального досвіду.

Потенціал волонтерської діяльності у формуванні соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників можна представити у двох основних аспектах: по-перше, волонтерство впливає на особистість студента-волонтера, формує стійку систему ціннісних орієнтацій; по-друге, волонтерська діяльність спрямована на оптимізацію соціальної ситуації у суспільстві, дозволяє створити оптимальні умови для прояву соціальної активності та відповідальності, набути важливого соціального досвіду, відпрацювати технології соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

Участь у різноманітних волонтерських заходах, як стверджує І. Бех, «дозволяє молоді сформувати образ майбутньої професійної діяльності та визначити перспективу життєвого шляху, насиченого подіями, творчою працею та масштабними задумами» [1, с. 269].

Волонтерство виступає ефективним засобом фахової підготовки, певною соціальною практикою для майбутніх соціальних працівників, спрямованою на ознайомлення з діяльністю недержавного сектора у соціальній сфері, розширення напрямів практичної соціальної роботи, реалізацію авторських соціальних проєктів, урізноманітнення форм та методів роботи з різними категоріями населення у різних сферах життя. Функції волонтерської діяльності тісно пов'язані з майбутньою професійною діяльністю соціальних працівників, яка ґрунтується на принципах гуманності, милосердя, добровільності, безкорисливості, законності, співчуття, поважного ставлення до інших тощо.

Напрями реалізації волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників можуть бути найрізноманітнішими: соціальний (соціальна підтримка незахищених категорій населення, профілактична діяльність щодо попередження та подолання негативних явищ, соціальний супровід та соціальна допомога особам з інвалідністю), спортивний (допомога в організації та проведенні різних спортивних заходів, залучення до них молоді, пропаганда здорового способу життя), екологічний (природоохоронна діяльність, екологічне просвітництво), культурний (участь у збереженні історичних та культурних пам'яток), а також підтримка різноманітних суспільно значущих програм та їх ініціація відповідно до викликів часу.

Волонтерська діяльність дозволяє створити багатовимірне соціокультурне середовище розвитку, особистісного та професійного становлення майбутніх соціальних працівників задля освоєння ними соціальної дійсності та реалізації особистої активності та відповідальності, набути соціального досвіду, комунікативних навичок та сформувати готовність до здійснення активної соціальної допомоги всім, хто її потребує.

Беручи участь у волонтерській діяльності, майбутні соціальні працівники активно відпрацьовують технологію волонтерської діяльності, вчаться працювати в команді, враховувати інтереси та побажання інших, відповідально ставитися до обов'язків, найоптимальнішими шляхами з найменшими витратами отримувати позитивний результат своєї діяльності, аналізувати її та прогнозувати задля вдосконалення.

Узагальнюючи вищевикладене ми з впевненістю можемо виділити основні переваги волонтерської діяльності щодо формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників:

1) вмотивованість студентської молоді, оскільки вибір виду та змісту діяльності відповідає індивідуальним потребам та інтересам людини;

2) волонтерська діяльність майбутніх соціальних працівників виступає як квазіпрофесійна, бо спрямована на допомогу іншим та є гуманістичною за своєю природою, сприяє розумінню потреб інших людей;

3) волонтерство сприяє розвитку комунікативності майбутніх соціальних працівників, професійна діяльність яких вимагає високорозвинутих комунікативних та організаторських здібностей, вміння налагоджувати соціальні контакти, конструктивно вирішувати конфлікти;

4) по-четверте, волонтерська діяльність залучає молодь до соціально значущого змістового дозвілля, що сприяє віддаленню її від негативних явищ, розповсюджених у молодіжному суспільстві;

5) волонтерська діяльність розширює географію практичної соціальної роботи, розкриває широкі можливості для вибору напряму майбутньої професійної діяльності, оскільки студенти беруть участь у заходах, пов'язаних з різними соціальними інституціями, які можуть виступати майбутнім робочим місцем;

6) волонтерство дозволяє майбутнім фахівцям оволодіти різними способами поведінки, виконувати різні соціальні ролі, звертатися до різних інституцій, відпрацювати механізми співробітництва з різними недержавними організаціями;

7) волонтерська діяльність сприяє активізації громадянської активності майбутніх соціальних працівників, відкриває широкі можливості для їх самореалізації та самоствердження.

Висновки. Отже, волонтерська діяльність виступає ефективним засобом формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників, яка демонструє результат засвоєння й активного відтворення майбутнім фахівцем соціально-культурного досвіду через діяльність, комунікації, відносини та сприяє формуванню здатності набувати досвід у вирішенні різноманітних соціальних проблем, ініціювати та активізувати ресурси задля цього, прогнозувати результати, налагоджувати ефективну взаємодію, аналізувати, нести відповідальність, а також проявляти толерантність та емпатійність до оточуючих.

Використана література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: навч.-метод. посібник. Київ: Либідь, 2003. 344 с.
2. Зарубінська І. Б. Проблема діагностики соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5 (13). С. 5–15.
3. Капська А. Й. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2010. № 15. С. 12–16.
4. Лепіхова Л. Соціально-психологічна компетентність у психологічній взаємодії. *Вища освіта України*. 2004. № 3. С. 5–8.
5. Лукьянова М. И. Социальная компетентность как компонент управленческой культуры руководителя. *Психология инновационного управления социальными группами и организациями*. Кострома, 2001. С. 240–242.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
7. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 09.11.2020).
8. Сидорук І. І. Сутність поняття «соціальна компетентність майбутнього соціального працівника». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»* 2019. В1 (44). С. 174–178.
9. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: Теорія і практика. Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. 408 с.

References:

1. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti: u 2 kn. Kn. 2: Osobystisno oriietovanyi pidkhdid: naukovo-praktychni zasady* [Education of personality: in 2 books. Book 2: Personality-oriented Approach: Scientific and Practical Principles: training manual]. Navch.-metod. posibnyk. Kyiv: Lybid, 344 s. [in Ukrainian].
2. Zarubinska, I. B. (2009). Problema diahnostryky sotsialnoi kompetentnosti studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. [The issue of diagnosing social competence in students of higher educational institutions]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. № 5 (13), S. 5–15 [in Ukrainian].
3. Kapska, A. Y. (2010). Deiaki aspekty profesiinoy pidhotovky sotsialnykh pedahohiv i sotsialnykh pratsivnykiv. [Some aspects of professional training of social educators and social workers]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. O. Dovzhenka. Serii: Pedahohichni nauky*. № 15, S. 12–16 [in Ukrainian].
4. Liepikhova, L. (2004). Sotsialno-psykholohichna kompetentnist u psykholohichnii vzaemodii. [Social and psychological competence in psychological interaction]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3, S. 5–8 [in Ukrainian].
5. Lukianova, M. Y. (2001). Sotsyalnaia kompetentnost kak komponent upravlencheskoi kul'tury rukovodyteli. [Social competence as a component of management culture]. *Psykholohyia ynnovatsyonnoho upravleniia sotsyalnykh hruppamy y orhanyzatsiyamy*. Kostroma. S. 240–242 [in Russian].
6. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy [On Higher Education: the Law of Ukraine] vid 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia: 09.11.2020) [in Ukrainian].
7. Pro volontersku diialnist: Zakon Ukrainy [On Volunteering: the Law of Ukraine] vid 19.04.2011 № 3236-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (data zvernennia: 09.11.2020) [in Ukrainian].
8. Sydoruk, I. I. (2019). Sutnist poniattia «sotsialna kompetentnist maibutnoho sotsialnoho pratsivnyka». [The essence of the concept of «social competence of the future social worker»]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii «Pedahohika. Sotsialna robota»*. V1 (44). S. 174–178 [in Ukrainian].
9. Tiuptya, L. T., Ivanova, I. B. (2004). *Sotsialna robota: Teoriia i praktyka*. [Social work: Theory and practice]. Kyiv: VMUROL «Ukraina», 408 s. [in Ukrainian].

Chervonenko K. S. Formation of social competence of future social workers by means of volunteer activity

The article highlights the peculiarities of the formation of future social workers' social competence by means of volunteer activity. Basing on the analysis of academic and pedagogical literature, the essence of the concepts «competence», «professional competence» and «social competence» is considered; their content and structure is clarified. It is emphasized that one of the important components of professional competence of future social workers is social competence which is aimed at ensuring effective interaction between people and the social environment to help solve various social problems. The author reveals the abilities of a socially competent social worker. There are two main approaches in determining the potential of volunteering in the formation of future social workers' social competence: firstly, volunteering affects the personality of a student-volunteer, forms a stable system of values; secondly, volunteering is aimed at optimizing the social situation in the society, allows you to create optimal conditions for social activity and responsibility, gain significant social experience, develop technologies of social work with different categories of clients. It is proved that volunteering is an effective means of professional training of future social workers, which allows to work out the technique of volunteering activity, taking into account the interests and wishes of others. The author singles out main advantages of volunteering in the formation of social competence of future social workers. This competence demonstrates in future professional the result of assimilation and active reproduction of socio-cultural experience through activities, communication, relationships and promotes the ability to gain experience in solving various social problems, initiating and activating resources for this, predicting the results, establishing effective interaction, analyzing, being responsible, as well as showing tolerance and empathy to others.

Key words: competence approach, competence, professional competence, social competence, future social workers, volunteering, volunteer activity, socially significant activity.

УДК 37.093.2.018.43:004.77

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.49>

Шевченко Л. С., Крижановський А. І., Кириленко Н. М., Кириленко В. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА БАЗІ LMS-ПЛАТФОРМИ COLLABORATOR

Сучасний етап вищої освіти в Україні характеризується особливою інтенсивністю та масштабами перетворень, зумовлених пандемією COVID-19 та запровадженням карантинних обмежень. Це своєю чергою призвело до переведення освітнього процесу на дистанційну форму. Відповідно, у педагогічній науці на першому місці опинилася проблема створення та використання електронних освітніх систем дистанційного навчання. У статті висвітлено педагогічний досвід створення та використання в освітньому процесі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі платформи дистанційного навчання Collaborator. Дослідження доводить ефективність створення та впровадження в освітній процес єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі системи ДН Collaborator. Виявлено особливості та функціональні переваги цієї системи, що позитивно вирізняють її з-поміж інших наявних на ринку платформ. Доведено, що рівень підготовки майбутніх учителів підвищиться, якщо використовувати в освітньому процесі елементи єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі системи ДН Collaborator. Така розроблена система забезпечує управління користувачами, ролями та правами доступу, імпорт та інтеграцію з кадровими системами, контроль доступу та дій; організацію навчання та контроль успішності студентів, доступ та дії, повну автоматизацію освітнього процесу; зручність оцінювання успішності здобувачів освіти, ведення електронних журналів успішності та активності студентів в системі; можливість адміністратора співпрацювати з розробниками системи, повідомляти про неточності в роботі, консультуватися щодо коректного налаштування роботи тих чи інших модулів; мобільність і комфорт.

Ключові слова: єдине електронне освітнє середовище; дистанційне навчання; Collaborator; тьютор; користувач; навчальні модулі.

Пандемія COVID-19 внесла зміни в освітній процес, поставивши питання організації дистанційного навчання (ДН). Освітні заклади змушені терміново перевести освітній процес на дистанційну форму, що виявило низку теоретико-методологічних та практичних проблем.

Постала нагальна проблема технічного та програмного забезпечення дистанційного навчання. Великого значення набула необхідність створення єдиного електронного освітнього середовища (ЄОС), що дозволяє організувати ДН студентів. Створення та впровадження в освітній процес такого середовища потребує вирішення низки теоретико-методологічних та практичних проблем, серед яких важливим є вибір платформи.

Питанню дистанційного навчання присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних дослідників та педагогів-практиків, в яких підкреслюється зростаюча роль технологій і засобів ДН та необхідність їх впровадження в освітній процес. Зокрема, впровадженню у педагогічний процес моделей дистанційного навчання присвячені праці О. Андрєєва, В. Бикова, Ю. Богачкова Р. Гуревича, А. Гуржія, М. Кадемїї, В. Кухаренка, Л. Шевченко та інші.

ЗМІСТ

<i>Абакумова О. О., Бабіна С. І.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОСТІ.....	5
<i>Аверіна К. С.</i> КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ В СУЧАСНОМУ ЗВО.....	9
<i>Альохін М. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТЮТОРСЬКОГО СУПРОВОДУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРИВАТНІЙ ШКОЛІ.....	14
<i>Башикір О. І., Ільченко А. Р.</i> ПІЗНАВАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ЯК УМОВА ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	19
<i>Бондаренко Є. В.</i> КОНТЕКСТНИЙ І ТЕХНОЛОГІЙНИЙ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СУДНОВОДІННЯ.....	23
<i>Бреславська Г. Б.</i> ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	28
<i>Бурцева О. Г.</i> ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	32
<i>Бутиліна О. В., Євдокимова І. А.</i> ЛОЯЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ.....	38
<i>Бялик О. В.</i> ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ В ПИТАННЯХ ВИХОВАННЯ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	42
<i>Ворона Л. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ.....	46
<i>Гаврилюк О. А., Білозерська Г. О., Засипкіна Л. А., Твердохліб Н. В.</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ.....	51
<i>Гелеш А. В.</i> МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ГАРАНТІВ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДО ПРОХОДЖЕННЯ АКРЕДИТАЦІЙНИХ ЕКСПЕРТИЗ.....	55
<i>Гнатівська К. С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ФАХОВІЙ ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ ВИКЛАДАЧІВ.....	59
<i>Грицаєнко Л. М.</i> ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	63
<i>Гулич М. М.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ.....	68
<i>Денічева О. І.</i> ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ АВСТРІЇ ТА УКРАЇНИ.....	72
<i>Dmitriieva N. S.</i> FEATURES OF FORMATION OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF ATHLETES IN SHOOTING FOR COMPETITIVE ACTIVITY.....	77

Dubinina N. V. THE DIFFICULTY OF THE TRANSITION FROM THE ENTRANCE EXAM TO THE EXTERNAL EXAMINATION	81
Дудіна О. В. КОНЦЕПЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ В КИТАЇ.....	85
Єрємїна Л. Є., Ель Хатрі Г. А. БЕЗДОГЛЯДНІСТЬ ДІТЕЙ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	89
Задорожна-Княгницька Л. В., Ситник А. В. ПАРТНЕРСТВО ШКОЛИ ТА СІМ'Ї В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	93
Зайцев В. О., Бабич В. І., Дубовой О. В., Бабич Л. М., Дубовой В. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	98
Ізбаши С. С. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19 В КОНТЕКСТІ АНДРАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ.....	102
Карпенко О. Д. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ» ТА ЙОГО ІСТОРІОГЕНЕЗ.....	107
Кириченко М. О., Просїна О. В., Кравчинська Т. С., Швень Я. Л. НЕЛІНІЙНЕ СВІТОРОЗУМІННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОГО ВІДКРИТОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	113
Король А. М., Кутюгова Т. Ю. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ.....	117
Кошель А. П., Кошель В. М., Міненко А. О. ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ЯК ЦІННІСНИЙ СКЛАДНИК ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	122
Левченко Н. В. ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З МОЛОДДЮ (З ДОСВІДУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ).....	127
Литвин В. А. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО.....	133
Макаренко Л. Л., Мова Л. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ХОРЕОГРАФА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	138
Мацейків Т. І. ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ СКЛАДНИК КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	142
Месарош Л. В. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ТЕЛОВИХ ЯВИЩ У РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ І ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ЧЕРЕЗ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ТИПОВИХ ЗАДАЧ.....	147
Муляр Н. М. БЕЗПЕЧНЕ ТА ЗДОРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	151
Овдійчук Л. М. ІНТЕГРАЦІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	155
Пінігіна Ю. Г. РОЛЬ БАТЬКІВСЬКОЇ ЛЮБОВІ У ВИХОВАННІ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	159

<i>Полулященко Ю. М.</i> СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	163
<i>Попадич О. О.</i> КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	167
<i>Романенко О. В., Обозний В. В.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ФАХІВЦЯ ТУРИЗМУ ЗА ВИМОГАМИ НАЗЯВО: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	171
<i>Романова О. О., Мудрик О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	176
<i>Рудюк Т. В.</i> РОДИННА ЛЕКСИКА ТА ПЕДАГОГІКА (КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД).....	180
<i>Рябошанка О. В.</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	185
<i>Савка І. В., Білик О. С., Ключковська І. М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДРУЧНИКІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....	190
<i>Телічко Т. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ Й АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ З ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ.....	194
<i>Фіголь Н. А.</i> ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	199
<i>Фурсикова Т. В.</i> ПРОФЕСІЙНА МЕДІАПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	203
<i>Харківський В. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ В ПІДЛІТКІВ ІЗ ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ.....	208
<i>Khoroshailo O. S.</i> FUTURE SPECIALIST PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPING BY TEACHING PROFESSIONALLY – ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TO NON-LINGUISTIC UNIVERSITY STUDENTS.....	212
<i>Червоненко К. С.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	216
<i>Шевченко Л. С., Крижановський А. І., Кириленко Н. М., Кириленко В. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА БАЗІ LMS-ПЛАТФОРМИ COLLABORATOR.....	220
<i>Шолох О. А.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	225
<i>Якименко С. І.</i> СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ЯК ПРОЦЕС ТА ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ СВІТОГЛЯДУ ДИТИНИ 5–8 РОКІВ.....	230
НАШІ АВТОРИ	235